

YLIOPPILASTUTKINNON KOEVALINNAT

**Opetus- ja kulttuuriministeriö
Ylioppilastutkintolautakunta
14.12.2010**

Tutkinnon rakenteesta

Lukiokoulutuksen päätteeksi toimeenpantavaan ylioppilastutkintoon kuuluu vähintään neljä koetta. Tutkintoon osallistuvan on suoritettava äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe sekä valintansa mukaan kolme koetta ryhmästä, johon kuuluvat toisessa kotimaisessa kielessä, yhdessä vieraassa kielessä, matematiikassa ja reaaliaineissa järjestettävä koe. Näiden kokeiden lisäksi tutkintoon osallistuva voi suorittaa yhden tai useamman ylimääräisen kokeen.

Ylioppilastutkinnon rakennetta muutettiin elokuussa 2004 säädetyllä lukiolain 18 §:n muutoksella (13.8.2004/766). Sitä edeltäneessä tilanteessa tutkintoon osallistuvan oli suoritettava pakollisina äidinkielessä ja kirjallisuudessa, toisessa kotimaisessa kielessä ja yhdessä vieraassa kielessä järjestettävät kokeet sekä valintansa mukaan joko matematiikassa tai reaaliaineissa järjestettävä koe. Opiskelija, joka ei lukiolain 13 §:n tai lukion opetussuunnitelman perusteella opiskellut pakollisena oppiaineena toista kotimaista kieltä, voi suorittaa toisessa kotimaisessa kielessä järjestettävän kokeen sijasta jonkin muun kokeen. Niitä, jotka tällöin korvasivat toisen kotimaisen kielen kokeen jollain muulla kokeella, oli vuosittain noin 0,5–0,6 prosenttia tutkinnon suorittaneista.

Tutkintorakenteen muutosta edeltänyt kokeilu toteutettiin vuosina 1995- 2004. Aluksi kokeilun piirissä oli 29 lukiota. Kokeilua laajennettiin uusiin lukioihin vuonna 2003, jonka jälkeen kokeilun piirissä oli lähes 12 prosenttia lukioista. Kokeilutulokset ennakoivat toisen kotimaisen kielen kokeen kirjoittamisen vähenemistä. Kyseisen kokeen koevalinnat varioivat alueittain, kouluittain, sukupuolen ja opetuskielen mukaan. Samoin kokeilun perusteella ennakoitiin matematiikan ja reaalin kokeiden suorittamisen hieman kasvattavan suosiotaan.

Ylioppilastutkinnon rakenteesta päättäminen tuli ajankohtaiseksi kun pitkittyneen kokeilun koettiin vaarantavan koulutuksellisen tasa-arvon ja opiskelijoiden yhdenvertaisuuden.

Tutkintorakenneuudistuksen tavoitteena oli lisätä valinnaisuutta ylioppilastutkinnon suorittamisessa. Valinnaisuutta oli jo lisätty lukio-opintoihin 1990 ja 2000 -luvuilla annetuilla lukion tuntijakopäätöksillä. Muutoksen arvioitiin vähentävän tutkinnon rakenteellista kielipainotteisuutta sekä lisäävän mahdollisesti miesten osuutta ylioppilastutkinnon suorittamisessa. Muutoksen arvioitiin myös tehostavan tutkintoon johtaneiden opintojen hyödyntämistä jatko-opintoihin hakeutumisessa.

Valtioneuvosto totesi 15.4.2004 kirjatussa istuntolausumassaan koskien ylioppilastutkinnon rakennetta, että opetusministeriö selvittää kuuden vuoden välein valtioneuvoston 2004 hyväksymän lukiolain 18 §:ssä säädetyt ylioppilastutkinnon koevalintoja.

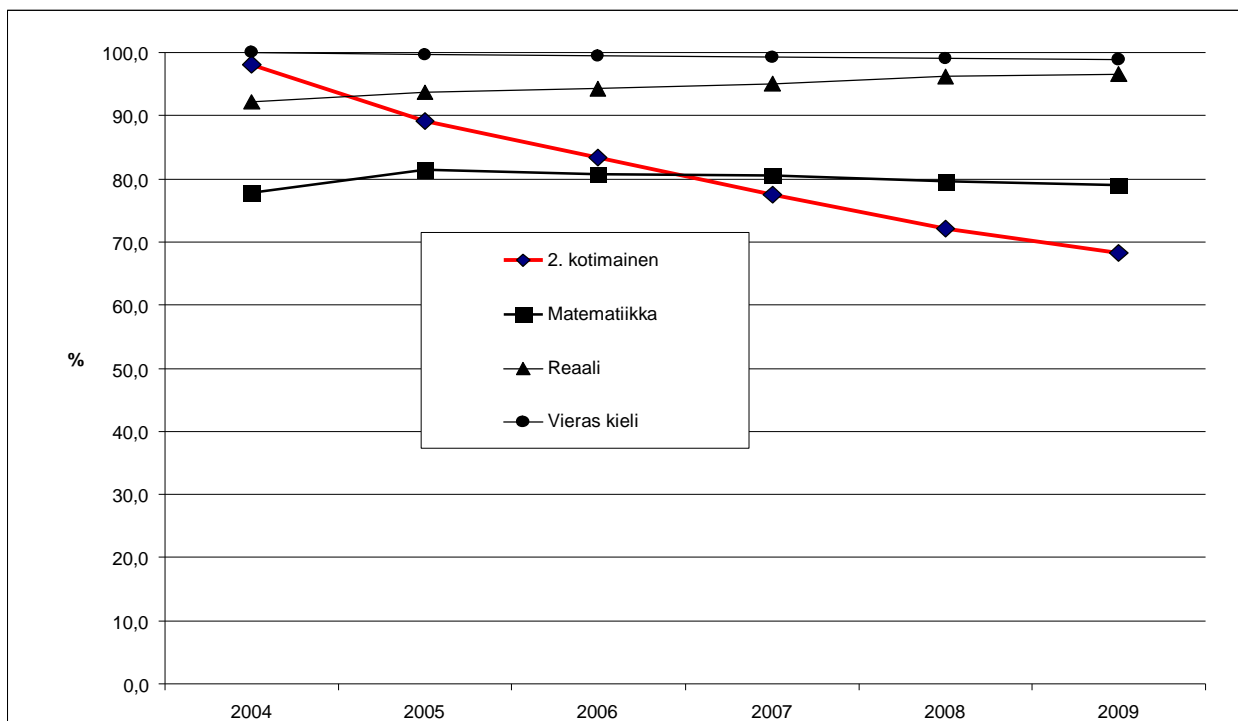
Toinen tutkintoon vaikuttava muutos oli reaalikoeuudistus, jossa reaalikoe jaettiin erillisiksi reaaliaineiden kokeiksi. Reaalikokeen uudistus toteutettiin kevästä 2006 lukien. Uudistuksen tavoitteena oli lisätä tutkinnon hyödyntämismahdollisuuksia yliopistojen opiskelijavalinnoissa ja myös tasapainottaa kokeen rakennetta vähentämällä sen kielipainotteisuutta. Näin kokelas on voinut suorittaa kevästä 2006 lukien yhden reaaliaineen kokeen pakollisena ja halutessaan useampia kokeita ylimääräisinä valitsemisessa reaaliaineissa. Kussakin seuraavista reaaliaineista järjestetään oma kokeensa: evankelis-luterilainen uskonto, ortodoksinen uskonto, elämäntutkimustieto, psykologia, filosofia, historia, yhteiskuntaoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantiede ja terveystieto.

Koevalinnat - koko maa

Seuraavassa on tarkastelu tutkinnon suorittaneiden koevalintoja rakennemuutoksen jälkeen.

Suurin muutos on tapahtunut toisen kotimaisessa kielessä*. Toisen kotimaisen kielen kirjoittaneiden määrä on tasaisesti vähentynyt tutkintorakenteen muutoksen jälkeen. Vuositasolla toisen kotimaisen kielen kirjoittaneiden määrä on viimeisimpänä tarkasteluvuonna 2009 laskenut runsaaseen 68 prosenttiin. Matematiikan kirjoittaneiden osuus on aluksi hieman kasvanut, mutta viimeisten vuosien aikana jälleen hieman laskenut, jääden noin prosenttiyksikön verran rakennusmuutosta edeltänyttä tasoa korkeammalle. Sen sijaan reaaliaineiden kokeen suosio on kasvanut tänä aikana runsaat viisi prosenttiyksikköä. Vierasta kieltä kirjoitetaan prosenttiyksikön verran vähemmän kuin viisi vuotta sitten.

Kuvaaja 1. Kaikkien koevalinnat vuositasolla (kevät ja syksy yhteensä) vuosina 2004 - 2009.

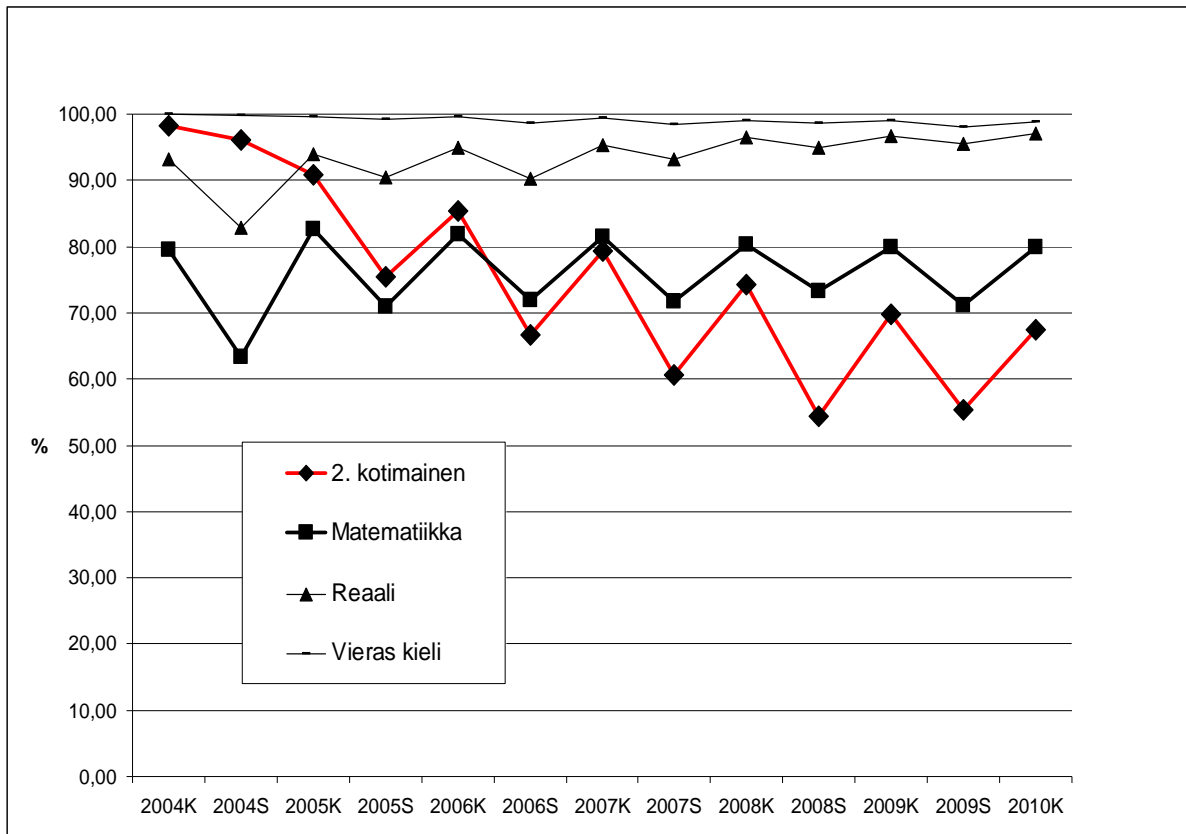

Vuosi	2. kotimainen (%)	Matematiikka (%)	Reaali (%)	Vieras kieli (%)	Tutkinnon suorittanut
2004	97,99	77,89	92,12	99,93	34650
2005	89,20	81,42	93,63	99,63	34045
2006	83,31	80,75	94,32	99,45	32784
2007	77,40	80,51	95,05	99,26	33060
2008	72,02	79,51	96,26	98,98	32588
2009	68,30	78,98	96,63	98,86	32639

*Kyseisen kokeen on voinut suorittaa pakollisena (pitkänä tai keskipitkänä), ylimääräisenä (pitkänä tai keskipitkänä) ja lisäksi toisen kotimaisen kielen kokeena, jolloin opiskelijalla on suorittanut kaksi äidinkielen koetta.

Tutkinnon suorittajista pääosa, noin 90 prosenttia, suorittaa tutkinnon keväisin ja noin 10 prosenttia syksyisin. Kevään ja syksyn valintaprofiilit eroavat kuitenkin selkeästi toisistaan siten, että keväisin valmistuvat valitsevat sekä toisen kotimaisen kielen että matematiikan kokeita syksyllä valmistuvia enemmän. Keväällä valmistuvilla on enemmän tutkinnossaan myös ylimääräisiä kokeita kuin syksyllä valmistuvilla, mikä selittää eroa. Reaaliaineiden kokeessa kevään ja syksyn valintojen ero on tasaantunut.

Kuvaaja 2. Kaikkien koevalinnat tutkintokerroittain kevästä 2004 kevääseen 2010.

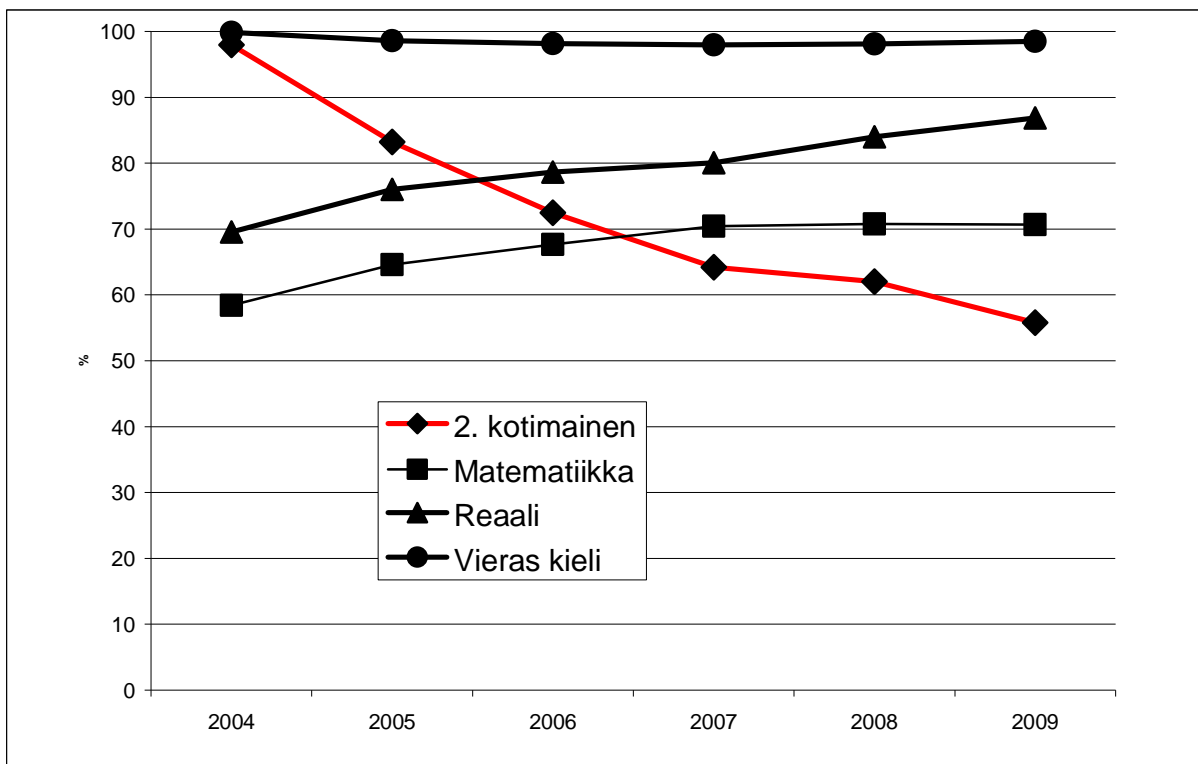
Koekerta	2. kotimainen %	Matematiikka %	Reaali %	Vieras kieli %	Tutkinnon suorittanut
2004K	98,21	79,57	93,21	99,94	31056
2004S	96,10	63,41	82,75	99,86	3594
2005K	90,91	82,73	94,03	99,69	30275
2005S	75,46	70,90	90,37	99,15	3770
2006K	85,47	81,89	94,86	99,56	29025
2006S	66,61	71,88	90,18	98,67	3759
2007K	79,38	81,53	95,27	99,36	29594
2007S	60,53	71,81	93,22	98,41	3466
2008K	74,23	80,29	96,43	99,03	28959
2008S	54,34	73,27	94,90	98,54	3629
2009K	69,87	79,93	96,76	98,96	29115
2009S	55,36	71,06	95,54	98,04	3524
2010K	67,50	80,02	96,99	98,77	28798

Suomenkielisten aikuisopiskelijoiden valinnat

Ohessa koko kokelasjoukosta on eritelty suomenkielisten aikuisopiskelijoiden tutkintovalintoja. Suomenkieliset aikuiskokelaat ovat valinneet selkeästi kaikkia kolmea koetta, toinen kotimainen kieli, matematiikka ja reaaliaineiden koe, noin 10 prosenttiyksikköä, vähemmän kuin muut tutkinnon suorittaneet. Tämä selittyy pitkälti sillä aikuiskokelaat eivät kirjoita niin runsaasti ylimääräisiä vaan tyytyvät muita kokelaita useammin neljän pakollisen kokeen suorittamiseen.

Toisen kotimaisen kielen kokeen suorittaminen on vähentynyt ja matematiikan ja reaaliaineiden kokeen lisääntynyt.

Kuvaaja 3. Suomenkielisten aikuisopiskelijoiden koevalinnat vuositasolla 2004 - 2009.

Vuosi	2. kotim. %	Matem. %	Reaali %	Vieras kiel. %	Tutkinnon suor.
2004	97,94	58,42	69,54	99,84	2525
2005	83,23	64,60	76,00	98,61	2367
2006	72,48	67,67	78,63	98,17	2017
2007	64,21	70,44	80,08	97,97	2023
2008	62,03	70,75	84,02	98,11	2065
2009	55,80	70,68	86,88	98,48	2111

Koevalinnat sukupuolen ja opetuskielen mukaan

Sukupuoli ja valinnat

Miesten ja naisten valinnat vuositasolla poikkeavat toisistaan matematiikan ja toisen kotimaisen kielen kokeissa koko tarkastelujaksolla. Naisilla matematiikan valitseminen lisääntyi aluksi hieman, mutta laski myöhemmin runsaaseen 70 prosenttiin. Miehillä matematiikan valinta on kasvanut vanhan tutkintorakenteen tilanteesta lähes neljä prosenttiyksikköä. Kokeen suoritti viimeisimpänä tarkasteluvuonna miehistä yli 90 prosenttia.

Toisen kotimaisen kielen kokeen valinnoissa suurin muutos oli miehillä. Heistä runsas 52 prosenttia suoritti viimeisimpänä tarkasteluvuonna kyseisen kokeen. Muutos on ollut yli 44 prosenttiyksikköä. naisista sen sijaan toisen kotimaisen kielen kokeen suorittaa edelleen lähes 80 prosenttia. Muutos on ollut noin 20 prosenttiyksikköä.

Reaaliaineiden kokeen valinnassa ei ilmene miesten ja naisten välillä kovin suurta eroa. Molemmista ryhmissä kokeen suosia on kasvanut, joskin miehillä sen suosio on kasvanut lähtötilanteesta hieman naisia enemmän.

Vieraassa kielessä miesten ja naisten ero on miesten hyväksi, mutta ero ei ole muodostunut kovin suureksi.

Taulukko 1. Miehet ja naiset koko maa (vuositaso)

Naiset koko maa

	2. kotimainen	Matematiikka	Reaali	Vieras kieli	N
2004	99,03	71,77	92,98	99,94	20384
2005	95,43	75,22	93,36	99,57	19616
2006	91,67	73,39	93,96	99,42	18874
2007	87,50	72,95	94,81	99,08	19182
2008	83,30	71,59	96,26	98,77	18626
2009	79,98	70,75	96,48	98,55	18835

Miehet koko maa

	2. kotimainen	Matematiikka	Reaali	Vieras kieli	N
2004	96,51	86,64	90,89	99,92	14266
2005	80,72	89,84	93,98	99,72	14429
2006	71,98	90,73	94,82	99,50	13910
2007	63,45	90,97	95,40	99,50	13878
2008	56,96	90,07	96,25	99,25	13962
2009	52,37	90,20	96,83	99,28	13804

Opetuskieli ja valinnat

Suomen ja ruotsinkielisten tutkinnon suorittajien valinnat poikkeavat myös selkeästi toisistaan ennen kaikkea toisessa kotimaisessa kielessä, mutta myös matematiikassa ja reaaliaineiden kokeissa. Suomenkielisten matematiikan koevalinnat ovat lisääntyneet ja ruotsinkielisten vähentyneet. Reaaliaineiden kokeessa molempien kieliryhmien valinnat kasvoivat, suomenkielisten hieman enemmän. Vieraassa kielessä merkittäviä eroja kieliryhmien välillä ei ilmene.

Suomenkielisistä kokelaista runsas 66 prosenttia kirjoitti toisen kotimaisen kielen kokeen vuonna 2009. Ruotsinkielisistä toisen kotimaisen kielen kokeen kirjoitti yli 93 prosenttia. Suomenkielisillä muutos viiden vuoden tarkasteluaikana on ollut runsaat 31 prosenttiyksikkö ja ruotsinkielisillä vain runsaat neljä prosenttiyksikköä.

Taulukko 2. Valinnat vuositasolla (%) opetuskielen mukaan vuosina 2004-2009

Opetuskieli suomi, koko vuosi

Vuosi	2. kotimainen	Matematiikka	Reaali	Vieras kieli	N
2004	98,01	77,86	92,11	99,94	32501
2005	88,69	81,54	93,73	99,62	31962
2006	82,46	81,00	94,48	99,43	30687
2007	76,15	80,71	95,25	99,24	30946
2008	70,53	79,91	96,39	98,94	30457
2009	66,54	79,45	96,80	98,81	30479

Opetuskieli ruotsi, koko vuosi

Vuosi	2. kotimainen	Matematiikka	Reaali	Vieras kieli	N
2004	97,72	78,36	92,32	99,86	2149
2005	96,93	79,50	92,03	99,90	2083
2006	95,80	77,11	92,08	99,76	2097
2007	95,79	77,58	92,15	99,57	2114
2008	93,34	73,72	94,37	99,44	2131
2009	93,15	72,31	94,21	99,54	2160

Sukupuoli ja opetuskieli

Selkeimmin erot ilmenevät eriteltäessä tuloksia sukupuolen ja opetuskielen perusteilla. Toisen kotimaisen kielen koetta kaikkein vähiten valitsevat suomenkieliset miehet. Heistä sen on valinnut viimeisimmän vuositilaston mukaan alle puolet. Sitä vastoin suomenkieliset naiset ovat valinneet kyseistä koetta lähes 80 prosenttisesti. Ruotsinkielisillä kirjoittajilla sukupuoli ei näytä juuri vaikuttavan toisen kotimaisen kielen valintaan.

Matematiikan koetta valitsevat eniten suomenkieliset miehet. Heistä lähes 91 prosenttia oli valinnut sen viimeisenä tilastovuonna 2009. Ruotsinkieliset miehet valitsevat matematiikkaa lähes 10 prosenttiyksikköä vähemmän. Suomenkieliset naisista matematiikan kokeen on valinnut runsaat 71 prosenttia ja ruotsinkielisistä naisista runsas 65 prosenttia.

Reaaliaineiden koetta valitsevat eniten suomenkieliset miehet, yli 97 prosenttisesti, ja vähiten ruotsinkieliset miehet noin 92 prosenttisesti.

Taulukko 3. Naisten ja miesten koevalinnat, opetuskieli suomi vuositasolla (%) vuosina 2004-2009

Suomenkieliset naiset					N
	2. kotimainen	Matematiikka	Reaali	Vieras kieli	
2004	99,11	71,65	92,92	99,95	19135
2005	95,30	75,25	93,38	99,56	18435
2006	91,39	73,47	93,96	99,39	17630
2007	86,95	73,08	94,86	99,04	17951
2008	82,46	71,97	96,30	98,71	17353
2009	79,03	71,12	96,53	98,49	17623

Suomenkieliset miehet					N
	2. kotimainen	Matematiikka	Reaali	Vieras kieli	
2004	96,45	86,76	90,95	99,92	13366
2005	79,69	90,12	94,20	99,70	13527
2006	70,40	91,16	95,17	99,49	13057
2007	61,23	91,27	95,79	99,51	12995
2008	54,72	90,43	96,50	99,24	13104
2009	49,42	90,86	97,17	99,25	12856

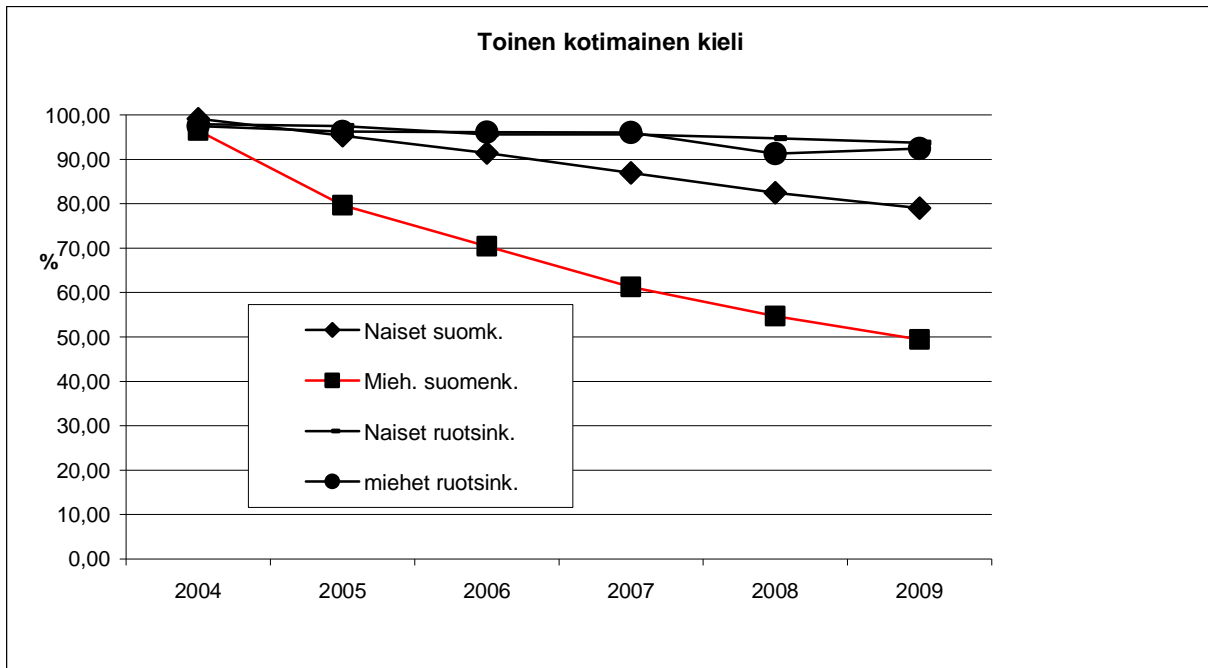
Taulukko 4. Naisten ja miesten koevalinnat, opetuskieli ruotsi vuositasolla (%) vuosina 2004-2009

Ruotsinkieliset naiset					N
Vuosi	2. kotimainen	Matematiikka	Reaali	Vieras kieli	
2004	97,92	73,66	93,92	99,76	1249
2005	97,46	74,77	93,06	99,83	1181
2006	95,58	72,27	93,89	99,84	1244
2007	95,61	71,08	93,99	99,68	1231
2008	94,74	66,38	95,76	99,53	1273
2009	93,73	65,35	95,79	99,42	1212

Ruotsinkieliset miehet					N
	2. kotimainen	Matematiikka	Reaali	Vieras kieli	
2004	97,44	84,89	90,11	100,00	900
2005	96,23	85,70	90,69	100,00	902
2006	96,13	84,17	89,45	99,65	853
2007	96,04	86,64	89,58	99,43	883
2008	91,26	84,62	92,31	99,30	858
2009	92,41	81,22	92,19	99,68	948

Kuten alla olevasta kuvaajasta ilmenee, tutkintorakenteen jälkeinen toisen kotimaisen kielen koevalintojen kokonaismuutos selittyi pitkälti suomenkielisten miesten vähentyneillä kyseisen kokeen valinnoilla.

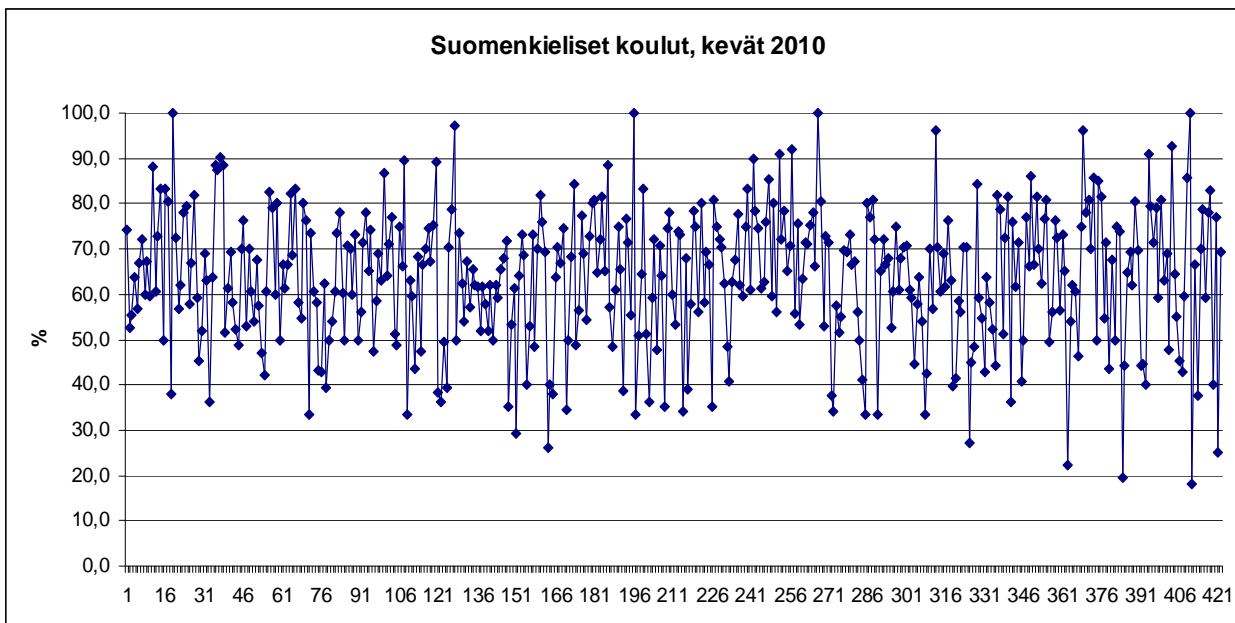
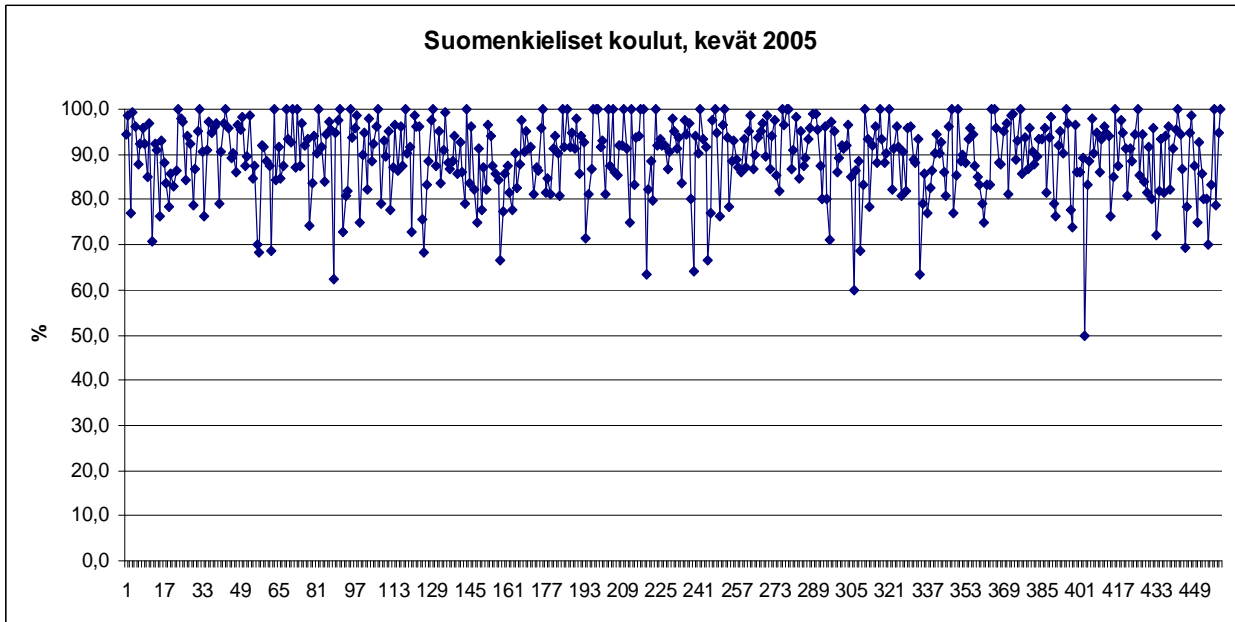
Kuvaaja 4. Toisen kotimaisen kielen kokeen valinnat vuositasolla koko maassa sukupuolen ja opetuskielen mukaan vuosina 2004 - 2009.

Koulukohtaisista eroista

Suomenkielisissä kouluissa tutkinnon valinnaisuus on kohdentunut nimenomaan toiseen kotimaiseen kieleen. Variaatio koulujen välillä on kasvanut. Ääripäässä on kouluja, jossa kirjoitetaan toisen kotimaisen kielen koetta 100 prosenttisesti ja toisessa ääripäässä ainoastaan noin 20 prosenttia tutkintonsa suorittaneista valitsee toisen kotimaisen kielen kokeen.

Kuvaajat 6 - 7. Toisen kotimaisen kielen kokeen valinnat (%) suomenkielisissä lukioissa kouluittain keväällä 2005 ja 2010.

Ruotsinkielisissä kouluissa toisen kotimaisen kielen kokeen kirjoittaminen on edelleen varsin yleistä ja vaihtelu koulujen kesken on pysynyt varsin pienenä. Ainoana merkittävänä piikkinä tilastossa erottuu Ahvenanmaa.

Kuvaajat 8 - 9. Toisen kotimaisen kielen kokeen valinnat (%) ruotsinkielisissä lukioissa kouluittain keväällä 2005 ja 2010.

